

**ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС;
СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО****Гуйван П.Д.,***кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України,**докторант**Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

УДК 347.2/3

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВОВІ ЗАСАДИ СВОЄЧАСНОГО ВИКОНАННЯ
ОСТАТОЧНИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ**

Згідно з правилом ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи незалежним і безстороннім судом упродовж розумного строку, встановленого законом. Як бачимо, своєчасність розгляду є однією із заporук справедливості судочинства. Практичне застосування конвенційних норм покладено на Європейський суд з прав людини, який це здійснює шляхом прецедентного розгляду конкретних справ. При цьому ЄСПЛ здійснює тлумачення тих чи інших правових принципів певних норм Конвенції.

Зокрема, у темпоральному прояві справедливо-го суду ЄСПЛ уже давно напрацював принципову позицію, за якою одним з аспектів «права на суд» є право на доступ, тобто право подати позов з приводу цивільно-правових питань до суду. Однак це право було б ілюзорним, якби правова система держави допускала, щоб остаточне судове рішення, яке має обов'язкову силу, не виконувалося на шкоду одній зі сторін. Було б незрозуміло, якби стаття 6 детально описувала процесуальні гарантії, які надаються сторонам у спорі, а саме справедливий, публічний і швидкий розгляд, і водночас не передбачала виконання судових рішень. Якщо тлумачити статтю 6 як таку, що стосується виключно доступу до судового органу та судового провадження, то це могло б призводити до ситуацій, що суперечать принципу верховенства права, який договірні держави зобов'язалися поважати, ратифікуючи Конвенцію. Отже, для цілей статті 6 виконання рішення, ухваленого будь-яким судом, має розцінюватися як складова частина [1, п. 43]. Одночасно Суд формулює і поняття, що стосуються перебігу розумних строків під час здійснення розгляду справи та виконання остаточного вердикту. Зокрема, вказується, що провадження в суді та виконавче провадження є, відповідно, першою і другою стадіями загального провадження. Таким чином, виконавче провадження не має бути відокремлене від судового, і ці обидва провадження мають розглядатися як цілісний процес [2, п. 24].

Подібний правовий підхід також продемонстрований вищим органом конституційної юрисдикції України. Так, у рішенні у справі за конституційним зверненням громадянина Леоніда Валерійовича Рейніша щодо офіційного тлумачення положен-

ня пункту 10 частини першої статті 293 Цивільного процесуального кодексу України у взаємозв'язку з положеннями пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції України, частини другої статті 293 Цивільного процесуального кодексу України Конституційний Суд України зазначав, що виконання судового рішення є невіддільною складовою частиною права кожного на судовий захист і охоплює, зокрема, визначені у законі дії, спрямовані на захист і поновлення порушених прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб, суспільства, держави; невиконання судового рішення загрожує сутності права на справедливий розгляд судом. Відповідно до практики Європейського суду з прав людини право на виконання судового рішення є складником права на судовий захист, передбаченого статтею 6 Конвенції, для цілей якої виконання рішення, ухваленого будь-яким судом, має розцінюватися як невіддільна частина судового розгляду [3, п. 2.3].

Отже, питання є досить вагомим для стабільності відносин у межах держави, для забезпечення справедливого судочинства, надання йому ефективності та дієвості. Адже лише через виконані в повному обсязі та своєчасно рішення правозастосовних органів реалізуються такі основоположні засади світового демократичного устрою, як гуманізм, справедливість, верховенство права. Який же стан нині із дотриманням розумних строків виконання судових рішень? На жаль, мусимо констатувати, що становище майже катастрофічне. В Україні в правовій системі основною проблемою продовжує залишатися тривалість виконання остаточних судових рішень, інакше кажучи, питання щодо дотримання розумного строку є надзвичайно проблемним та актуальним. З усіх справ, які Європейський суд з прав людини надсилає Уряду на комунікацію, 60% становлять заяви, в яких заявники скаржаться на невиконання рішень національних судів. В основному тривале невиконання рішення суду зумовлене відсутністю або нестачею коштів для виплати заборгованості шахтарям, учителям, суддям та іншим працівникам бюджетної сфери [4].

Такий стан справ у цій сфері був наочно підтверджений рішенням Великої палати Європейського суду з прав людини від 12 жовтня 2017 року у справі «Бурмич та інші проти України». У цій справі були

об'єднані понад 12 тисяч скарг, поданих проти України. Скарги стосуються системного невиконання рішень національних судів. Усі ці скарги були визнані обґрунтованими, встановлено системність такого порушення Україною прав людини, як несвоєчасне виконання чи невиконання рішень національних судів, що набрали законної сили. Всі зазначені заяви вилучені з реєстру ЄСПЛ і передані Комітету міністрів Ради Європи задля забезпечення контролю за виконанням рішення у справі «Бурмич та інші проти України». Таке безпрецедентне рішення Європейського суду викликало серйозний резонанс серед науковців та громадськості в Україні.

Наведемо цілком справедливую думку з цього приводу директора Центру комерційного права Валентини Данішевської: «ЄСПЛ зазначає, що, розглядаючи справи проти України, ризикує стати частиною української системи виконання судових рішень та підмінити собою українські органи влади. Таке завдання не сумісне з допоміжною роллю, яку суд має відігравати щодо договірних сторін. Я розумію це таким чином, що відновлення порушеного права або присудження сатисфакції не є основним завданням ЄСПЛ. Основне завдання – на прикладі конкретних справ зробити висновки про те, чого не вистачає в правовій системі тієї чи іншої держави, дати поради, враховуючи те, що всі держави-підписанти Конвенції про права людини погодилися на її умови, і вибудовувати свою систему таким чином, щоб права людини були захищені. А тепер настав той момент, коли ЄСПЛ сказав нам: «Досить, ви ні на що не зважаєте». Небезпека від цього рішення – те, що нас перестануть вважати достойним партнером як в Асоціації, так і в майбутньому членстві, про яке ми мріємо. Це рішення – гарний «дзвінок» для нас. Те, що ми прийняли відповідні закони, що ми впроваджуємо систему приватного виконання може дати певний поштовх. Але проблема є не тільки в роботі виконавців (хоча в цьому вона найбільша), але і в тому, що в нас є багато штучних перепон як на законодавчому рівні, так і на нижчому рівні для виконання судових рішень. Нам бракує стимулів для добровільного виконання судових рішень. У нас не прийнято виконувати рішення. І законом цю ситуацію не змieniш» [5]. Справді, нині настав момент істини. Або Україна, як зазвичайно, відмахнеться від європейських демократичних вимог і вкотре спробує вирішити питання шляхом виплати невеликих компенсацій замість вирішення проблем системного характеру і у такий спосіб остаточно втратить авторитет серед світового демократичного суспільства, або, нарешті, ситуація зрушить з мертвої точки і відповідні необхідні дії нормативного, організаційного, виховного, освітнього тощо характеру будуть вчинені.

Серед науковців, що досліджують питання темпоральних проявів справедливого судочинства в світлі практики Європейського суду з прав людини, таких як А.М. Мірошніченко, В.П. Тихий, І.Є. Марочкін, В.А. Туманова, С.В. Шевчук, Р.О. Куйбіда, В.Є. Мармазов, проблематика своєчасності виконання остаточних судових вердиктів значної уваги не

отримала. Вона досить побіжно розглядалася в контексті вивчення критеріїв розумності строків розгляду справи в цілому. Разом із тим, як виявилось, подібна недостатність інтересу з боку як науковців, так і законодавця та правозастосовних національних інституцій потягли реально негативні результати на практиці. Нині слід не лише виправити помилки минулих періодів, констатовані ЄСПЛ, а й розробити комплекс заходів для гарантування нормального, справедливого та своєчасного судочинства в майбутньому. На дослідження конкретних механізмів, що дадуть змогу цього досягти, та напрацювання шляхів такого поступу спрямована ця праця.

Безспірною виглядає теза, за якою національній правовій системі необхідно вчинити комплекс дій, спрямованих на досягнення демократичних показників у царині своєчасності виконання остаточних судових рішень. Серед них, зокрема, – надання юридичної певності поняттю незаконної затримки виконання у правозастосовній площині. Позаяк українська судова практика у цьому відношенні перебуває на початковій стадії свого розвитку, переконливим зразком правового застосування міжнародних принципів справедливого судочинства можуть слугувати прецедентні напрацювання Європейського суду з справ людини.

Скажімо, українське правосуддя зазвичай вважає правомірною бездіяльність державної виконавчої служби у тих випадках, коли сама можливість виконання судових рішень не залежить від неї: відсутність коштів та майна у боржника, перебування юридичної особи, зокрема державної власності, у важкому матеріальному становищі, наявність судової заборони на відчуження певних речей, що належать боржнику тощо. При цьому вітчизняні суди вважають за обов'язкове пред'явлення позову саме до виконавчої служби, аби в судовому порядку була встановлена протиправність такої бездіяльності, і лише за таким фактом взагалі може йтися про порушення права особи на своєчасне виконання вердикту суду щодо неї. ЄСПЛ під час розгляду справ такої категорії застосовує зовсім інші презумпції. Первинним є конвенційне право людини на своєчасний розгляд судом її справи включно з виконанням рішення, а вже похідним є юридичний інструментарій, який має обслуговувати досягнення мети його захисту.

У цьому контексті Суд вказує, що оскарження бездіяльності або помилки виконавчої служби чи Державного казначейства, а також вимоги про компенсацію завданої цим майнової і немайнової шкоди далі не є обов'язковою передумовою визнання порушення права на своєчасне виконання. У справі «Войтенко проти України» ЄСПЛ погодився з позицією заявника з приводу того, що оскарження бездіяльності виконавців не було ефективним способом захисту, оскільки невиконання рішення суду, винесеного на його користь, було спричинене відсутністю бюджетних асигнувань, а не діями державних органів, відповідальних за виконання рішень. Суд нагадав, що метою п. 1 статті 35 Конвенції є надання Високим Договірним Сторонам можливості запобіг-

ти порушенню, у якому вони звинувачуються, або ж виправити такі порушення ще до того, як заяву буде передано на розгляд Суду. Проте мають бути вичерпані лише ті засоби правового захисту, які є ефективними. Обов'язок доведення Суду того, що засіб національного правового захисту був ефективним, доступним як теоретично, так і практично та у відповідний час лежить на Уряді. У цій справі боржником є державний орган, і виконання щодо нього, як свідчать матеріали справи, може бути здійснене лише в тому разі, якщо державою передбачені та визначені асигнування на відповідні видатки Державного бюджету України шляхом здійснення відповідних законодавчих заходів. Факти справи свідчать про те, що протягом періоду, що розглядається, виконанню відповідного судового рішення перешкоджала саме відсутність законодавчих заходів, а не неналежне виконання своїх обов'язків державними виконавцями. Тому заявнику не можна докорити за те, що він не ініціював провадження проти державного виконавця. За цих обставин Суд доходить висновку, що заявник був звільнений від необхідності продовження пошуку засобу, на який посилався Уряд [6, п. 27–31].

За чинного законодавства України (Закон «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень») Державний бюджет відповідає за боргами, що стягнуті у судовому порядку не лише з органів держави, а й з юридичних осіб приватного права державної форми власності, якщо у останніх не досить власних коштів. То є досить значний прогрес принаймні в нормативному плані. Мусимо констатувати, що в практичній площині виконання рішень про стягнення коштів з таких боржників мало що змінилося: розпорядники бюджетів – казначейські установи, виконавчі служби за потаканням судових органів, як правило, бойкотують або, як мінімум, значно затримують цей процес. Вказані законодавчі зміни були викликані принциповою позицією Європейського суду з прав людини, який неодноразово вказував на необхідність відповідальності власника за боргами створених ним суб'єктів господарювання.

Річ у тім, що коли справи подібного ґатунку надходили на розгляд ЄСПЛ, Уряд наполягав на тому, що хоча підприємство-боржник було державним підприємством воно було окремою юридичною особою і відповідно до національного законодавства держава не може бути відповідальною за його борги. Відповідно, виконання рішень, винесених на користь заявників, не може передбачати відповідальність держави чи її бюджету. Тож питання полягало в тому, чи відповідає держава за борги державного підприємства, яке є окремою юридичною особою, і чи може бути визнана відповідальною за категоричну відмову виплачувати заявникам кошти, присуджені їм рішеннями щодо підприємства. У цьому сенсі, розглядаючи справу «Деркач та Палек проти України», Суд підкреслив, що Уряд не продемонстрував, що компанія «Атомспецбуд» мала достатню інституційну та операційну незалежність від держави, щоб можна було звільнити державу від відповідальності

за Конвенцією щодо її дій чи бездіяльності. Державні органи не можуть довільно посилається на брак коштів як на виправдання невиконання рішення. Але затримка виконання рішення може бути обґрунтована окремими обставинами. Проте вона не може бути такою, що позбавляє сенсу право, гарантоване пунктом 1 статті 6 Конвенції. У цій справі заявники не мають бути позбавлені можливості отримання користі від успішного завершення провадження за їхньою скаргою. Суд зазначає, що рішення, винесені на користь заявників у 2002 році, залишаються невиконаними до цього часу, і Уряд не може посилається на той аргумент, що погашення заборгованості перед заявниками триває в межах ліквідаційної процедури. Суд стверджує, що зобов'язання вчасної та повної виплати коштів, присуджених остаточними рішеннями, лежить на державних органах. Відмовою вжити необхідних заходів для виконання остаточних рішень у цій справі державні органи України позбавили положення пункту 1 статті 6 Конвенції всього її практичного значення. Таким чином, у цій справі було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції [7, п. 25, 27, 28, 35–38].

Як уже зазначалося, виконуючи зазначені приписи та правила європейських законодавчих та правозастосовних інституцій, 5 червня 2012 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» з метою вирішення проблеми невиконання рішень судів на національному рівні, який набув чинності з 1 січня 2013 року. Цей закон запровадив процедуру, за якої грошові кошти за національними рішеннями можуть бути сплачені Державним казначейством України, якщо боржник (державний орган, державне підприємство або підприємство, примусова реалізація майна якого забороняється) не сплатить борг у строк. Закон також передбачає компенсацію за затримку органами влади виплати відповідно до цієї процедури.

Для більшої ефективності процесу виконання правозастосовних рішень, які набули чинності, він має перебувати після цього моменту під постійним судовим контролем аж до повного виконання. Такий періодичний контроль має здійснювати той суд, що виніс рішення. То є обов'язкова вимога Європейського суду з прав людини. У цій сфері українське судочинство перебуває на нульовій позиції. Дослідження показує, що такого контролю наші судові органи взагалі ніколи не здійснювали та не здійснюють. У реєстраційних документах рішення значиться як виконане (присудження ототожнюється з виконанням), а справи після набрання рішенням законної сили передаються до архіву. Як кажуть, «з очей геть – із серця геть». Нерідко, враховуючи, що виконавчий процес може тривати більше десятиків років, на час вчинення чергової дії виконавцем та можливого оскарження її сторонами виконавчого провадження судова справа у такому спорі, попри відсутність фактичного виконання рішення, є знищеною. Наприклад, такий випадок зафіксований у 2017 році в оскарженні певних дій у межах

справи № 2-2339/09 у Октябрському районному суді м. Полтави. У цій справі ще у лютому 2009 року було винесене остаточне рішення на користь позивачки про стягнення з боржника коштів. Виконання цього рішення було забезпечене накладанням арешту на кошти боржника. У листопаді 2009 року виконавцем Шевченківського районного відділу державної виконавчої служби м. Києва розпочато відповідне виконавче провадження № 15771498. Але в його межах жодних виконавчих дій упродовж семи років не проводилося, тоді як арештовані кошти боржника перебували на рахунку у банку. Нарешті, керуючись такою бездіяльністю державної виконавчої служби (яка відверто мала кримінальні ознаки), боржник звернувся до місцевого суду, що виніс рішення із заявою про зняття арешту з його коштів. Але під час розгляду його заяви було встановлено, що матеріали справи № 2-2339/09 у Октябрському районному суді м. Полтави вже давно знищені. Попри те, що було відкрито нове провадження № 554/7824/16-ц, не вдалося відновити значну кількість матеріалів (зокрема, такий важливий документ, як оригінал забезпечувальної ухвали про арешт коштів), які містилися у справі, рішення за якою ще не виконане [8]. Такі підходи, звичайно ж, завдають значних труднощів у отриманні належного виконання, якщо не унеможливлюють його взагалі.

Українські суди досить часто стають на бік державних виконавців у спорі про їхню протиправну бездіяльність, вважаючи, що вона була спричинена неправильними діями самого стягувача. Між тим такі висновки справедливі далеко не завжди, при цьому у подібний спосіб національний правозащитний орган намагається приховати власні порушення. Так, під час розгляду у ЄСПЛ справи «Лісовол проти України» Уряд стверджував, що заявник не може вважатися жертвою порушення його прав. Він зазначав, що рішення від 29 січня 2003 року не виконувалось з вини заявника, оскільки після 13 вересня 2004 року виконавчий лист заявником до виконання не пред'являвся. Однак Суд встановив, що з вини працівників канцелярії Печерського районного суду заявнику не було надано виконавчого листа. Лише 10 червня 2005 року працівники канцелярії надіслали відповідний виконавчий лист для виконання. При цьому Суд нагадує, що заявник, на користь якого винесено остаточне судове рішення проти державного органу, на виконання якого видано виконавчий лист, звільнений від обов'язку ініціювати будь-яку процедуру з метою виконання рішення [9, п. 20–22]. У цій справі ЄСПЛ також зазначив, що державні органи не можуть посилатись на відсутність коштів, як на виправдання невиконання боргу за рішенням суду. Тому, не вживаючи необхідних заходів на виконання остаточного рішення суду, винесеного у справі, органи державної влади частково позбавили положення п. 1 статті 6 Конвенції їх корисної дії. У такий спосіб особу було позбавлено ефективного правового захисту на національному рівні, чим порушено ст. 13 Конвенції (п. 29, 35 цього рішення).

Власне, Європейський суд з прав людини є досить послідовним у своїх справах, ставлячи завдання захисту конвенційних прав на перший план. У цій площині ЄСПЛ практично завжди покладає обов'язок доведення правомірності своїх дій на державу-відповідача. Це стосується питань не лише своєчасності виконання рішень суду, що набули статусу остаточних, а й взагалі їхньої стабільності згідно з принципом *res judicata*. За усталеною практикою Суду останній принцип передбачає неможливість (за загальним правилом) перегляду остаточного рішення з метою винесення нового. Втім, маємо зазначити, що відповідно до практики Суду стаття 6 § 1 Конвенції не передбачає абсолютної заборони переглядати остаточні рішення. Європейський суд прямо допускає, що за певних, виключних обставин остаточне рішення може бути переглянуте навіть тоді, коли терміни його оскарження пройшли. До прикладу, у справі «Концевич проти України» Суд зауважив, що поновлення строку на оскарження рішення, яке вже набуло статусу остаточного, не було свавільним і не суперечило принципу правової певності, оскільки ґрунтувалось на тому, що сторона провадження не була належним чином повідомлена про судовий розгляд і тому не могла взяти участь у засіданнях, а також не отримала вчасно копію рішення. У цій справі також викладене досить принципове прецедентне рішення ЄСПЛ. На заперечення Уряду щодо прийнятності справи до розгляду в зв'язку з тим, що заяву було подано більш ніж за шість місяців після винесення постанови, яку вона оскаржує, Суд вказує, що тривале невиконання рішення суду є триваючим порушенням. Отже, Суд відхилив заперечення Уряду [10, п. 37].

Підсумовуючи викладене, можемо дійти певних **висновків**. Для усунення системних недоліків у царині своєчасного виконання судових рішень слід не лише здійснити нормативне коригування усталених механізмів, а й удосконалити практику застосування їх, використавши як взірць правовий інструментарій Європейського суду з прав людини. Обов'язково на законодавчому рівні має бути запроваджений судовий контроль за виконанням рішень, що набули статусу остаточних. Лише таким чином може бути подолано безтурботність конкретних суддів щодо подальшої долі винесених ними рішень. Таке правило має бути прописане у процесуальних кодексах. При цьому ефективність кожного судді має оцінюватися не лише за кількістю остаточних вердиктів, а й за результативністю їхнього виконання. На жаль, національний законодавець, приймаючи нещодавно нові редакції процесуальних кодексів, вкотре обділив увагою це питання, обмеживши контроль лише розглядом скарг. Це не додає йому авторитету та поваги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Рішення ЄСПЛ від 20 липня 2004 року у справі «Шмалько проти України», заява № 60750/00. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_226.
2. Рішення ЄСПЛ від 14 лютого 2008 року у справі «Воротнікова проти України», заява № 1225/02. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_353.

3. Рішення Конституційного Суду України у справі № 1-5/2014 від 22 квітня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-14>.

4. Тривалість виконання рішень національних судів України в сенсі § 1 статті 6 Конвенції у світлі рішень Європейського суду з прав людини. URL: <http://old.minjust.gov.ua/3139>.

5. *Юридична газета online* «Бурмич та інші проти України»: понад 12 тис. скарг в ЄСПЛ об'єднано в один кейс. URL: <http://yur-gazeta.com/golovna/burmich-t.a-inshi-proti-ukrayini-ponad-12-tis-skarg-v-espl-obednano-v-odin-keys.html>

6. Рішення ЄСПЛ від 29 червня 2004 року у справі «Войтенко проти України», заява

№ 18966/02. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_223.

7. Рішення ЄСПЛ від 21 грудня 2004 року у справі «Деркач та Палек проти України», заяви № 34297/02 та 39574/02. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_234.

8. Справа № 554/7824/16-ц. Архів Октябрського районного суду м. Полтави за 2016 рік.

9. Рішення ЄСПЛ від 25 вересня 2008 року у справі «Лісовол проти України», заява № 22343/04. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_412.

10. Рішення ЄСПЛ від 16 лютого 2012 року у справі «Концевич проти України», заява № 9089/04. URL: old.minjust.gov.ua/file/37347.docx.

Гуйван П.Д. ЄВРОПЕЙСЬКІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВОВІ ЗАСАДИ СВОЄЧАСНОГО ВИКОНАННЯ ОСТАТОЧНИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ

У роботі проведено дослідження конкретних практичних чинників, які впливають на своєчасність виконання остаточних судових рішень. Вивчено питання щодо діяльності органів виконавчих служб. Проаналізовано можливості та необхідність її оскарження. Враховані правові підходи Європейського суду з прав людини у цій сфері. Розглянуті недоліки національного судочинства, пов'язані з відсутністю судового контролю за виконанням рішень. Надані конкретні пропозиції.

Ключові слова: остаточне судове рішення, несвоєчасне виконання вердикту.

Гуйван П.Д. ЕВРОПЕЙСКИЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ СВОЕВРЕМЕННОГО ИСПОЛНЕНИЯ ОКОНЧАТЕЛЬНЫХ СУДЕБНЫХ РЕШЕНИЙ

В работе проведено исследование конкретных практических факторов, которые влияют на своевременность исполнения окончательных судебных решений. Изучен вопрос о деятельности органов исполнительных служб. Проанализированы возможности и необходимости ее обжалования. Учтены правовые подходы Европейского суда по правам человека в данной сфере. Рассмотрены недостатки национального судопроизводства, связанные с отсутствием судебного контроля за исполнением решений. Даны конкретные предложения.

Ключевые слова: окончательное судебное решение, несвоевременное исполнение вердикта.

Guyvan P.D. EUROPEAN AND NATIONAL LEGAL FRAMEWORKS FOR THE TIMELY EXECUTION OF FINAL COURT DECISIONS

The article deals with the study of specific practical factors that affect the timeliness of the implementation of the final court decisions. The legal approaches applied by the European Court of Human Rights in the consideration of such cases are considered. After all, timeliness of consideration is one of the foundations of fairness of legal proceedings. It is established that the ECtHR implements the practical regulation of these relations through the case study of specific cases. At the same time, the ECtHR interprets certain legal principles of certain provisions of the Convention. It is noted that the issue under study is sufficiently weighty for the stability of relations within our state to ensure a fair trial, giving it efficiency and effectiveness. After all, it is only through the implementation in full and in a timely manner of the decisions of law enforcement bodies that such fundamental principles of a world democratic system as humanism, justice, and the rule of law are implemented. Thus, the state of material and legal support of the relevant relations is investigated separately, especially regarding the fulfillment of the requirements of the ECtHR regarding the implementation of general system measures in pursuance of the ECtHR judgment in the *Burmich and Others v. Ukraine* case.

A comparative analysis of the legal approaches of the Ukrainian and European legal proceedings is made, in particular, on the issues of the possibility and necessity of appealing against the unlawful inaction of the state executive service in certain cases of unjustified delay in the execution of the final judicial verdict. It has been established that Ukrainian justice, as a rule, considers lawless the inaction of the state executive service in cases where the very possibility of enforcing court decisions does not depend on it: lack of funds and property from the debtor, finding a legal entity, including state property, in a difficult material provision, the existence of an injunction to alienate certain things belonging to the debtor and the like. At the same time, domestic courts consider it obligatory to file a lawsuit specifically in the executive service, so that such inactivity is established illegally, and only on this fact in general can we talk about a violation of the human right to timely execution of the court verdict regarding him. The ECtHR applies entirely different presumptions in the consideration of cases in this category. The primary is the conventional human right to timely consideration by the court of his case, including the implementation of the decision, and the derivative is the legal toolkit that should serve the achievement of the goal of his defense.

We consider the shortcomings of the national legal proceedings related to the lack of judicial control over the implementation of decisions. The paper notes the obligatory introduction at the legislative level of judicial control over the implementation of decisions that have received final status. Only in this way can the carelessness of specific judges regarding the future fate of their decisions be overcome. Such a rule should be spelled out in procedural codes.

Key words: final judicial decision, late execution of the verdict.